Ч. 2. (9.833) Львів, субота 2. вересня 1922. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XL.

ДІЛО

Виходить щоденно рано.

РЕДАКЦІЯ Й АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143 322.
Адреса тел.: „Діло—Львів".
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА Місячно в краю 2000 Мп. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 300 н. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон, Румунії 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 2 500 мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА **80 Мп.**

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: ФЕДЬ ФЕДОРЦІВ.

ВІЧЕ.

В неділю 3. вересня с. р. о годині 12. в полудне
відбудеться
в салі Товариства ім. Лисенка
ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ.

Порядок денний:

1) Політичний реферат — реф. В. Целевич.
2) Нищення українського шкільництва у Львові — реф. І. Ліщинський.

Львів, дня 1. вересня 1922.

За Народній Комітет:
Володимир Целевич, Михайло Струтинський.

Львів, 1. вересня 1922.

Середньо-европейська кріза.

Невдача льондонської конференції млинським каменем звалилася на Середню Европу. Спадок німецької марки за цілий минулий рік не був так діймаючий, як на протязі кількох останніх тижнів. Рівнобіжно з тим з головокружною бистрістю росла дорожнеча. Серед небувалих розмірів економічно-фінансового завороту й хаосу, всі рахунки й буджети втратили реальну основу. Все більше зарисовуються контури близької катастрофи, а німецьку націю проймає жах, що їх недавно ще могутня вітчина з несподіваною скорою бистротою може скотитися в пропасть.

Та в ще тяжчому, ще більш безвихідному положенню найшлася мала австрійська республика, ця жертва сен-жерменського договору. Поїздка австрійського канцлера пралата Зайпеля до Праги, Берліна і Верони виявила цілому світови розпучливе положення держави. Покищо ця поїздка не дала ніяких позитивних вислідів, що поміщається по прислішеним зрості цін на арти кули першої необхідности. Австрійські ціни з самопевною скорістю зближуються до астрономічних большевицьких цифр. Державні розходи Австрії з кождим днем прибирають просто казочні розміри.

Австрія намагалася ратуватися. Випродавши все цінніше, просить о милостиню то тут, то там. На льондонській конференції вирінуло прохання Австрії о позичку у висоті 15 мілїонів ф. ст. Та конференція замісць позички передала вирішення австрійської проблєми Раді Союза Народів, що є рівнозначне з відсилкою від Анни до Каяфи. Супроти того канцлєр Зайпель постановив зговоритися з безпосередніми сусідами про ратунок Австрії. В свій рахунок взяв він всі можливі комбінації. Перш усього удався він до Праги, найсильнішої економічно держави, що повстала на руїні б. австро-угорської монархії. До тогож Чехословакія творить хребетний стовп Малої Антанти.

Економічне зближення Австрії з Чехословаччиною тим самим стало би тіснійше зближення з Малою Антантою. Иншими словами: під проводом Чехословаччини прийшло би в значній мірі до відновлення економічної єдности б. дунайської імперії. Поділена Австрія в наслідок висліду війни пристосовленням національного принціпу моглаб зєднатися до певної міри на економічнім підкладі.

Другу можливість свого ратунку добачує Австрія в економічнім обєднанню з Німеччиною. В користь цього обєднання промовляє іще національна й культурна єдність обох країв. Після покінчення війни змагання до обєднання не лиш під економічним, але й політичним оглядом було загальне і в Австрії і в Німеччині. І тепер, хоч економічний стан Німеччини не має вже занадто притягаючої сили, те змагання не дуже ослабло. До цеї пори на шляху до обєднання стоїть грізна Антанта, котра вскупереч відомим тезам Вільзона в §. 80 версальського і в §. 88 сен-жерменського трактатів проголосила незаймантість незалежности Австрії без згоди Ради Союза Народів. Одночасно й Німеччина під кінець 1919 р. під натиском Антанти була приневолена викинути другу частину §. 61 ваймарської конституції, на основі котрої предвиджувано участь Австрії в німецькім парляменті після її зєдинення з Німеччиною. До того часу представники Австрії мали мати дорадний голос в німецькім парляменті. Також всенародне голосовання в деяких частинах Австрії виявилося за зєдиненням з Німеччиною. Та такі акти в користь зєдинення постійно стрічалися з різким протестом Антанти. І тепер держави Антанти, а перш усього Франція глядять на австрійсько- німецьке економічне зближення як на підготовний крок до політичної єдности. Тому в теперішній хвилі не приходиться говорити про зближення, а тим менше про зєднання Австрії з Німеччиною.

Третя можливість ратунку Австрії бере в рахубу Італію. І тут вдавався за допомогою канцлер Зайпель. В інтересі Італії є збереження Австрії, а властиво підчинення її свому впливови. Тим більше тепер, коли в Марієнбаді прийшло до тісного союза між Чехословаччиною й Югославією. Цей союз звертається не лиш проти Мадярщини, проти реституції династії Габсбургів, але й проти Італії. Чехословаччина, підчинивши собі Австрію, занявши Відень, думає про коритар до Адріятику. Тим самим сильно зміцнюється італійський противник на Адрійському Морі — Югославія. Італія не може до того допустити. Але вже перші балачки про митову і монетарну унію Італії з Австрією викликали майже воєнні заклики і погрози Малої Антанти. Поки-що Італія як член Великої Антанти, хоч член не дуже голосистий, може взяти на себе обовязок піддержувати Австрію на Раді Союза Народів.

Власне тепер над австрійським проблємом радить Рада Союза Народів. Її постанови ледви чи вратують Австрію, але певно дадуть ясно означений напрям австрійській політиці.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Велика Україна.

Італійська місія на Україні.

З Харкова подають, що український рад. нар. комісаріят дістав від італійського правительства повідомлення, що до Харкова приїде італійська торговельна місія. На чолі місії стоятиме Амадорі.

Кріза донецького басейну.

З донецького басейну доходять що раз більш трівожливі вісти. В Бахмуті відбувся зїзд совітів донецької губернії. Вислухано рефератів, в яких зображено різкий упадок продукції донецького басейну.

В Бахмутській газеті „Всероссійская Кочегарка" надрукована стаття висшого совнархоза, що влада винна робітникам донецького басейну девять трилїонів рублїв.

Довкола репараційного питання.

Перед розвязкою питання про мораторію.

Аг. Аваса доносить з Парижа: У французьких політичних кругах надіються на днях вирішення справи відшкодовань. Рішення в справі німецьких предложень надіються на день 31. серпня. Згода Німеччини на ґарантії, яких домагається Франція, усунула би всі трудноші. На випадок відмови зі сторони Німеччини, одинокою розвязкою згідною з договором було би відмовлення Німеччині мораторії і ствердження, що Німеччина ухилюється від виконання зобовязань. Важко передбачити, який буде кінець голосовання. В разі уділення Німеччині мораторії без ґарантій, яких домагається Франція, одержав би французький уряд вільну руку. Супроти того, що французький і англійський уряди згодилися в Льондоні на засаду контролі німецьких фінансів, предложення Брендбері, які торкають цеї контролі, не внесуть до справи нічого нового.

Дібоа у Поанкаре.

„В. К. Б." доносить з Парижа: Поанкаре прийняв оноді на довшій конференції французького делєгата і провідника репараційної комісії п. Дібоа. Засідання репараційної комісії розпочалися дня 30. м. м. в присутности німецьких делєгатів, серед яких находяться також Шредер і Берґман.

Ґарантійні домагання Франції.

„Матен" пишучи про останнє засідання репараційної комісії завважує, що надія на одноголосне вирішення репараційного питання є дуже мала. Брендбері розмовляючи з представником „Матена" заявив, що не буде голосувати ні за мораторією, ні за мораторією з ґарантіями, яких домагається Поанкаре.

Брендбері думає, що Німеччині треба лишити що найменше 18 місяців часу. „Матен" подає дальше, що на останній конференції Поанкаре з провідником репараційної комісії Дібоа піднесено ще раз справу конечних німецьких ґарантій на випадок признання мораторії.

Предложення Шредера.

Аг. Аваса доносить, що репараційна комісія вислухала дня 30. м. м. звіт німецького державного секретаря Шредера. „Тан" доносить, що Шредер предложив комісії два проєкти. Перший передбачує утворення депозиту в золотих марках, як запоруку достав дерева і угля для Франції, другий заключення контракту, силою якого німецькі доставці були би зобовязані додержати умов доставки.

Остереження Брендбері.

„Дейлі Телеграф" доносить, що на останнім засіданню англійського кабінету обговорювано справу відшкодовань. Предметом конференції був звіт Брендбері, що до висліду берлінських нарад. Співробітник „Дейлі Телеграфу" пише, що звіт Брендбері викликав велике враження. Брендбері звернув увагу на погубні наслідки, які може викликати затвердження контрольних зарядження, або карні зарядження проти Німеччини.

Присилайте складки на пресовий фонд на рах. ч. 30.009 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Перші подуви автономії.

Як вже коротко згадували ми в однім із останніх чисел „Гром. Вістника" шкільна кураторія львівського округа завзялася за всяку ціну prawem i lewem знищити одиноку українську семинарію в Галичині т. зв. українські семінарійні курси у Львові. Нині одержуємо від одного з наших громадян, що має свою дитину у сій школі кілька точніших даних до цеї справи, що свідчать про безпримірний прямо цинізм, з яким урядові чинники трактують сю українську школу у Львові.

Українська учительська семинарія у Львові повстала 1919 р. через помилку тодішного віцепрезидента Ради Шкільної Краєвої д ра Цолля, бо справді помилкою являється його зарядження серед істнуючого режиму у Львові і в Галичині, що панує від 1919 р. Той чоловік, професор краківського університету не зорієнтувався добре в догмах „кресової віри", бо коли 1919 р. польська молодіж в обох львівських, утраквістичних семинаріях жіночій і мужеській викинула нашу молодіж з клас мовляв з „hajdamaczkami i kabanami nie będą siedzić" — утворив для нього сурогат семинарії т. зв. коедукаційні семинарійні курси. Сталася помилка, чого болючо жаліли кресові просвітителі та брали сему австрійському урядникови як важкий народний гріх, за збільшення „вро

гего стану посідання в польскім Львовє". При культурнім підйомі серед української людности Галичини в нашім часі і муравлиній праці управителя заведення і збору учителів т. зв. курси зростали скоро і що до якости науки і що до чисельности учеників мимо ріжних шикан так, що вони стали найбільшим заведенням сього рода в цілій Галичині. Курси переняли і кандидатів і школи вправ хлопячу і дівочу з двох семинарів, тому ясним стало, що треба буде завести на курсах окремі відділи для дівчат а окремі для хлопців тим більше, що наплив молодіжи був так великий, що навіть до трьох відділів, на які шкільні власти з конечности згодилися, всіх приняти було годі. Тим чином вже два роки побіч коедукаційних вищих років, істнували побіч себе на двох нищих курсах по два відділи жіночі і по одному мужеському. Те саме зроблено і сього року, бо перед феріями переведено вступні іспити і вписи на перший рік знов на два жіночі а оден мужеський відділ. Діти повишукували собі станції, позвозили харчі та стягаються до Львова не перечуваючи, що на політичнім горизонті зближається „автономія", а першим її вістуном указ, яким два відділи І. курсу розвязується, мало не сто дітей усувається зі школи а принимається лиш 50 поіменно виказаних, при чім саме всі найбідніщі діти робітників, сторожів камениць та селян остали поза тою щасливою пятьдесяткою. Правовірні кресовяки зрозуміли, що само життя зробило із „курсів" не одну, а дві справдішні учительські семинарії жіночу та мужеську і взялися се діло нищити добираючися до самого коріня сьої інституції.

Та ілюстрацією до сього факту хай послужать факти, які переживає ця школа, під благодатними подувами модної тепер „воєвудзкої автономії". На поміщення для цеї школи віддав „ржонд" аж 5 саль і 1 кухню в домі при вул. Ісаковича. Що правда у сій школі не учать кухарства, ані ніхто не варить харчів, та все таки використано і сей льокаль вповні достойно, бо призначено його на конференційну салю для учителів. Та коли таке поміщення вже відразу показалося за малим на поміщення тої школи, то тепер при її зрості коли є аж 19. відділів, таке поміщення є прямо злобним жартом з української інституції. По перше, що обі школи вправ, котрі повинні конечно бути при курсах з огляду на практичні лекції, в яких беруть участь кандидати(тки) двох найвищих років — вандрували по цілім великім городі Льва, аж доки, як минувшого року не зайшла конечність науку хлопців перенести на пополудне а дівчатка учились в дома в учительок. Так три роки мучиться і молодіж і учителі працюючи серед відносин, які деинде узнали би за такі, що переходять границі можливости. Управа відразу зачала пошукувати за иншими помешканями, та вже від двох літ шукає без успіху і треба сконстатувати, що всі за ходи розбиваються не о брак льокалю, але виразно о злу волю урядових чинників. Спершу бралося під увагу льокаль бурси „Народнього Дому" при вул. Курковій і справа була близька реалізації, та від коли в канцелярії „Народного Дому" засіла фарбована на червоно-біло птичка, що опливає в ласках своїх хлібодавців, справа упала, бо мовляв — „сього дому потребує він для чиновников Народнаго Дома" і се вповні переконало його протекторів. Прийшов під увагу духовний семинар, його крило від вул. Сикстуської заняте військом.

Власники сього дому митрополичий Ординаріят і Ректорат семинара пішли на зустріч управі, та хоч військових бюр там мінімально його передання і до нині не переведене. Куди та справа не ходила, хто нею не займався, навіть Папський нунцій інтервенював у польськім міністерстві заграничних справ і під впливом сього появилося навіть зарядження польського міністерства військових справ будинок безпроволочно опорожнити, та се і доси не сталося. Мов на глум передано лиш 4 комнати, де приміщено дівочу школу вправ, та для ужитку школи не відступлено навіть окремо відділених уступових місць. У прочій части сидить військо так, що колиб семинаристки хотіли ходити до школи вправ на практичні лекції, то мусіли би ходити до сеї касарні між жовнірів, знаних із непошановання української процесії з обходом Найсв. Тайн, про що була свого часу допись у „Гром. Вістнику". На що були би наші кандидатки наражені і як до сього поставилася би педагогічна опінія не говоримо вже якоїсь культурної, але навіть напів культурної країни, кождому є ясним. Та тепер коли здавалося, що вже нема перешкод і військо 1. серпня забереться, винайшли нову перешкоду. Найшовся другий Лісковацький в особі ренегата Маркова з Беневи, тепер Бенявського, президента краєвої почти і йому то забажалося там помістити почту а як говорять і як розпапляли по Львові недискретні цьоці і бабці кресовця з Беневи, мав він сам вибратися від 1. вересня мешкати у сій части духовного семинара. Річ природна, що се вповні вистарчаюча причина, щоби не пустити української школи до українського дому, бо мовляв — відносний військовий комендант, ми не знаємо кому передати будинок почті чи школі (!) так, немов би не було господаря дому Ректора духовної семинарії, як одиноко компетентного перенятн свій дім від війська. Тим чином з першими днями вересня українська школа о 19. відділах, потребуюча саль на практичні роботи, руханку і кабінети остала при своїх 5. салях і кухні на Ісаковича і 4. салях в касарні при вул. Сикстуській. Не диво проте, що печаливі панове з кураторії шкільної поступають так як співається у нашій гумористичній співанці — про короткі капці. Капці були за короткі, треба обтяти пальці, і сі пальці стараються нам обтяти, замикаючи відразу два відділи нашої школи.

Ось серед яких обставин приходиться нашій молоді здобувати собі освіту. Ми переконані, що молодь вихована серед таких обставин стане справді патріотичною, а колись у вільній вітчині буде знала оповідати своїм дітям про минуле лихоліття. Та ми сповняючи громадянську службу, подаємо сей жмут фактів до публичного відома не в надії, що ся дорога може тут богато помогти, бо ми вже привикли до ріжних автономій на Бригідках і Баторія, Дембю і Пикуличах та других місцях страждання, тому і ся „автономія" на культурнім поли не є ніякою новістю.

Ми подаємо ці факти перед публичне форум в надії, що чейже вони дійдуть до відома людей в культурних країнах і хоч частинно обяснять їм серед яких обставин бореться український нарід в Галичині за свої духові вартости. Університет в підземлях, жіноча школа в касарні, народна школа розігнана поліцією під голим небом (на Левандівці), отсе причинки до теперішнього нашого культурного життя у се важке лихоліття, про яке будучий історик українського народу в Галичині буде колись писати: ці дні і ці обставини були важним чинником вихованню чергового покоління Галицької України на вільних горожан Соборної Української Держави".

Катон.

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині просимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.* 1—4

В шкільній справі.

В маю ц. р. вибралася в імени львівських родичів і громадян депутація до шкільного куратора д-ра Собінського, щоби перед початком нового шкільного року представити йому найконечнійші потреби. Іменно домагалася: 1) щоби розділено в школі ім. Шашкевича мужеські і дівочі відділи на дві окремі школи, а заразом постараноси для них о відповідне поміщення, 2) щоби призволено приймати до висших (виділових) кляс тої школи також молодь з поза Львова, 3) щоби отворено для численних українських ремісничих учеників доповняючі курси з українським викладом, 4) щоби в браку українських виділових шкіл в краю доповнено (по думці нової управи) всі українські семинарійні школи вправ до семи кляс.

Пан куратор приняв депутацію дуже холодно і здержливо. Що до перших двох точок заявив, що справа належить до компетенції міської ради, а трета ще і до ресорту виділу краєвого, і що нічого тут вдіяти не може. Тільки над справою самостійних шкіл вправ обіцяв застановитись.

Розуміється, ці виводи куратора не могли вдоволити депутацію. Вони й звернули його увагу, що власне для того, що від ради міської не сподіються сповнення своїх потреб, звертаються з своїми ділами до него,—а дальше, що статут міста Львова означує виразно, що коли би рада міста не сповнила якогось обовязку, має висша власть право зарядити сю річ на кошт міста. З окрема піднесли, що в теперішнім часі горнеться молодь до практичних звань і потребує як підготовлення до сего висших народніх (виділових) шкіл, — а тимчасом істнує для українського населення краю лише одна українська виділова школа у Львові і до тої не допускається молодь з провінції. Тим способом не має наша провінціональна молодь змоги приспособлюватись до практичних звань. Се річ нечувана в культурнім світі і ніякий чужинець не повірив би, щоби національна більшість краю не мала ні одної виділової

Л. БІЛЕЦЬКИЙ.

„Отаман Зелений".

СУЧАСНИЙ РОМАН КЛИМА ПОЛІЩУКА. ЛЬВІВ КИЇВ 1922. Р.

І.

Серед творів західно-европейської поезії одною із популярних тем була та, що творила найбільш сприятливий грунт задля художнього змальовання ідеї бунтарської душі українського народа.

В цім змислі образ Мазепи робиться темою мандрівною (Вольтер, Байрон, Словацький, Пушкін, Булгарін і низка українських поетів), образ Ґонти, Залізняка і взагалі герої Коліївщини, образ Кармелюка, Довбуша і багато инших стають традиційними і багато неукраїнських поетів з того чи иншого художнього погляду підходять до них і роблять їх героями своїх творів. Навіть такі недавні опришки, як Савицький, що літ 10—15 тому назад оперував на Чернигівщині і той притягнув до себе увагу одного із кращих російських письменників.

На своїх, так сказати, народніх героїв найбільшу увагу звертали українські письменники Шевченко, П. Куліш, М. Вовчок, П. Мирний, О. Федькович, Ів. Франко, Г. Хоткевич і б. инш. другорядних поетів для своїх найліпших творів брали сюжети із українських народніх рухів або їх окремих героїв. Сучасна українська революція і боротьба українського народу за власну державність висунула не одного героя, що приваблював до себе увагу декого із сучасних письменників. Одною з найвидатнійших постатей, яких видвигнула народня воля на становище проводиря українського народнього руху певної місцевости, був „отаман" Зелений із Трипілля на правому березі Дніпра. Про ролю цього героя і значіння в історії української революції та в історії українського державного будівництва історія скаже своє слово, а поки що слово належить мемуаристам, історіографам, археольогам та письменникам.

Перша спроба художнього змальовання цеї цікавої постаті належить молодому сучасному письменникови, що перебуває зараз у Львові — Климови Поліщукови під вище наведеною назвою. Роман Поліщука вийшов на початку 1922. р. а був написаний за літо й осінь 1921 р. Складає він другу частину „трильогії українського визволення" якби другий етап в художній концепції автора українського визвольного руху.

У денникарській критичній літературі про роман Поліщука склалася вже певна опінія надзвичайно прихильна для автора. Так д. А. К. у своїй короткій і поверховній рецензії на книжку пише: „Надзвичайно гарна річ — новий твір нашого молодого письменника К. Поліщука"... Роман дає майстерну картину наших визвольних змагань не тільки в сучасности, а і в минувшині, я певен, що і в грізному майбутньому".[1]) Більш критично, але всеж таки прихильно до твору Поліщука поставився д-р Остап Грицай на сторінках „Українського Прапору"[2]). „Та хоч і приходиться критикови зі становища вищої романової драматики та композиції дещо закинути сій новій праці нашого високоталановитого автора, то проте його оповідання розбуджує від самого початку сердечне, иноді глибоке співчування й доказує на кождім місці, що Поліщук — справжній поет і справжній артист. Духовість Поліщука виявляється щораз замітнійша великою тонкістю та благородністю чуття. Кожда картина в нього надихана глибокою, передуховленою любовою до життя й людини. Малюнки природи в нього — се жемчуги, яких краса довго пригадується. І тому Поліщук, як і кождий справжній артист, творить найкращі річи там, де йому доводиться малювати людину на тлі природи, та не в її противенстві до инших людей, а навпаки: в її найтіснійшій злуці з душею другої людини". „Словом — в сім оповіданню про Зеленого стільки пориваючо гарних малюнків і стільки вражаючих думок..., що критикови знову приходиться тішитися великим талантом автора".

До безкритичної і безглядної прихильности до роману Поліщука поставився д-р Осип Турянський.[1])

„Мусить кожда чутлива людська душа в сучасности відчувати, як цілющий лік, добре, безкорисне діло другої людини. А вже просто якимось чудом, смугою ясного синього неба на захмаренім овиді явиться зболілій душі ця людина, що не затратила віри в людського духа й має у своїй голові (!) талан у своїм серці силу вивести нас своїм живим, творчим, сонцем осяяним словом із темної западні сьогоднішньої хвилі та з душливих нетрів су

[1]) „Русалка", в І. 1922 р. під ред. К. Поліщука.

[2]) „Український Прапор" 1922 р. ч. 14, Відень.

[1]) „Веселка" 1922 р. вип. 3, Каліш (табор інтернов.).

школи і не мала змоги виховувати своїх дітей відповідно до потреб теперішнього часу! Кураторія має повне право зажадати від міста Львова приймання до виділових кляс школи ім. Шашкевича також дітей поза-львівських, бож місто одержує на свої школи значні субвенції від держави, яка стягає зі Східної Галичини податки і має тому певні обовязки для краю; — а коли кураторія не хоче нарушувати привілею міста, то нехай заложить для українського народа виділові школи з фондів краєвих. На се не відповів п. куратор нічого. Видно було, боявся таки тикати мнимого права міста, а з другого боку не міг заперечити великої аномалії, що український народ не має в краю виділових шкіл.

Такий вислід депутації. Ще оставала одна надія на українські школи вправ, що будуть автоматично піднесені до семи кляс і зарадять бодай в дрібній части бракови українських виділових щкіл. Але і ця надія розвіялась, бо в початках липня ц. р. на повнім засіданню кураторії відкинено цей проєкт по причині, що в такім разі належало би доповнити рівномірно також польські школи вправ, а се навело би великі кошти. Розуміється, панове ті знали добре, що в кождім місті, в якім істнує учительська семинарія, є вже польська виділова школа міська, отже творення з польської школи вправ ще одної виділової школи було зовсім безпотрібне. Та їм ходить головно о те, щоби не допустити до творення українських виділових шкіл в краю!

Зайвий доказ, що нам від польської влади не надіятись сповнення хочби наших найживотнійших потреб. Це розуміли від разу наші промисловці і тому поробили рівночасно поважні заходи о отворення приватного доповняючого курсу для ремісничої молоді. Що створимо самі, те і будемо мати.

Відтак довідалися ми ще, що опісля вніс ординаріятський делєгат до ради шкільної міської окремий меморіял до кураторії, в котрім виказав: що на городецькім передмістю живе найбільша часть української людности, що до приватної української школи ім. Грінченка ходить тисячка дітей і що рада міська повинна була вже давно отворити там українську народну школу. Певно, що з цего представлення не вийде на разі нічого. Але це була добра пригадка і сконстатовання від компетентного чинника: що рада міста Львова не сповняє в разячий спосіб своїх обовязків супроти місцевої української людности. Та сподіємося, що прийде небавом і на цю справу час...

Громадянин.

З хроніки лихоліття.

На громади львівського округа спала нова благодать. Населення ще не отямилося по „добровільній данині, а вже накладають на його нову пеню т. зв. примусові складки огневі. Львівська експозитура варшавської Дирекції асекураційної в суперечь законови з дня 23. VI. 1921 і Міністеріяльному розпорядкови з дня 20 червня 1922 не ждучи вибору і уконституування надзірної Ради, на власну руку вводить примус на всі селянські будинки, не виключаючи обезпечених перед тим в инших Товариствах асекураційних.

На днях розіслала експозитура урядам громадським реєстри поборові з ось такими указами:

„P. D. U. W. oddział lwowski. Nr. 2507/IV. 14. VIII 1921. Do pana Naczelnika gminy w... powiat lwowski. Przesyłając w załączeniu rejestr poborowy składki ogniowej za czas od 1 lipca 1922 do 31 grudnia 1922 na ogólną sumę mp. 626. 212. Oddział lwowski P. D. U. W. zleca Panu, w myśl art. 35 ustawy sejmowej z dnia 23. VI 1921 (Dzien. ust. N. 64 P. 395. 1921 r.) przystąpić niezwłocznie do poboru składek od poszczególnych właścicieli nieruchomości. Na całkowite dokonanie poboru bez grzywny, wyznacza się termin nieodwołalny 2 miesięczny od daty otrzymania rejestru, po którom to czasokresie, jeżeli ktokolwiek wyznaczonej mu w załączonym rejestrze składki nie wpłaci winien Pan pobrać ją w drodze przymusu egzekucyjnego (: Rozprz. min. skarbu z dnia 23. XII 1921) z doliczeniem 1 proc. grzywny za każdy miesiąc opóźnienia (:kilka dni miesiąca, przyjmuje się jako pełny miesiąc:) Za pobór składki, oczywiście po całkowitym ukończeniu otrzyma urząd gminny przewidziany ustawą zasiłek 2 proc. w wysokości mk 12.524.

Jeżeli pobór zostanie dokonany w ciągu jednego miesiąca to niezależnie od ustawowego 2 proc. zasiłku urzędowi gminnemu zostanie wypłacony dodatkowo 1 proc. t. j. 6.262 m.

Prócz wynagrodzenia za pobór składki, otrzyma urząd gminny za przeprowadzienie rejestracyi budowli po 40 mk. za każdą nieruchomość.

W powierzonej Panu Naczelnikowi gminie przymus ubezpieczeniowy rozpoczął się od dnia 1 lipca 1922 a przeto od tej daty każda nieruchomość ubezpieczona jest w wysokości podanej w zeszycie do Polskiej Dyrekcji ubezpieczeń wzajemnych.“

На кожду громаду наложили пеню у висоті від 500.000 мп. до 1.000.000 мп. і вище і ця нова драча має бути в двомісячнім реченци з населення стягнена евент. дорогою екзекуції, ще й з дочисленням 1 проц. кари за кождий дальший місяць проволоки чи хочби й кілька днів поза реченець.

Декотрі війти при акомпаніяменті людських проклонів вже стягають цю нову данину, инші покликуються на закон і міністеріяльні розпорядки, де сказано: „dostarczenie gminom rejestrów poborowych może nastąpić dopiero na zasadzie decyzji Rady Nadzorczej uzupełnionej członkami wybranymi przez Radców ubezpieczeniowych z Małopolski — звертають реєстри; мотивуючи що такі вибори у Сх. Галичині до тепер ще не переведені. Ще инші звертають з дописикою, що селяни на односторонну нефахову оцінку їх будинків не годяться і домагаються нового оцінення урядовими оцінителями.

Пригадуємо що будинки обезпечені в „Дністрі“ чи в иншім Товаристві асекураційнім по думці арт. 42 закона з 23. VI 1921 примусови не підлягають і ніхто не має права силувати їх власників до примусового обезпечення у варшавській асекурації ані стягати від них складок огневих. Кождому власникови необезпечних будинкі ввільно ще тепер обезпечити їх де йому подобається. Поки у Сх. Галичині не будуть переведені вибори до Надзірної Ради а відтак оцінка будинків не буде переведена урядовими (:не сільськими:) оцінителями, так довго примус не може бути введений в життя.

Я. К.

З польських справ.

Осінна сесія сойму.

В ендецьких кругах удержується далі чутка, що осінна сесія польського сойму буде відложена. Польський уряд заєдно заслонюється справою Східної Галичини.

Тертя в бльоку меншостей.

Бльок національних меншостей вирядив до фолькістів письмо, в якому звертає їх увагу на повагу ситуації, та висловлює охоту зроблення далекосяглих уступств в користь фолькістів за ціну їхньої солідарности. Мають бути всякі дані до припущень, що фолькісти не зломлять одностайного жидівського фронту.

Кльопіт з Жидами.

У варшавському „Нашому Курієрі“ поміщує п. Гіршгорн ряд спостережень на тему дальшого істнування бльоку національних меншостей. Він впевняє, що в імени Жидів приступили до бльоку тільки партії жидівських людовців і сіоністів, неуповажнені перед тим до репрезентації цілого жидівського табору. Робітничі жидівські партії в дразу відмовили свого поперття бльокови, який таким чином мав угуртувати з жидівського боку тільки міщанські партії. Але навіть ті останні не здобулися на солідарність і зачинають щораз поважнійше думати над вицофанням з бльоку. Ідею бльоку найзавзятійше піддержують людовці Прілуцкого. Поміж сіоністами погляди дуже зріжничковані; одні з Ґрінбавмом на чолі хотіли би остати в бльоку, другі з Томом є йому рішуче противні. Нарешті ортодокси виступили з поважними застереженнями, звертаючи увагу на те, що спільна виборча акція Жидів з Німцями і Українцями може тільки поглибити неохоту польської суспільности, а навіть викликати економічний бойкот. Гіршгорн доказуючи, що більш-менш подібне становище заняли і другі національні меншости, приходить до переконання, що бльок меншостей може скінчитися в соймі комплєтним фіяском, о скільки взагалі дасться удержати в передвиборчому періоді.

„Масло масляне“.

„Пшеглёнд Вечорни“ доносить: Дня 30. серпня відбулися в міністерстві фінансів під проводом міністра Ястшембского наради дорожняної комісії над дорожняною ситуацією.

часної чорної дійсности. Таку людину мусимо шанувати і любити, бо вона несе світло добра в життя та скрилює своїм одуховленим словом надію на ліпшу ясну будучність. Такою людиною являється Клим Поліщук у своїм романі „Отаман Зелений“.

„Основна підвалина світогляду Поліщука — „боротьба й віра в перемогу добра над злом“; через те його герой Отаман Зелений являється символом, виразником боротьби й віри в остаточну перемогу“.

Ця „ідея боротьби й віри“ „має не тільки загально-людське, але також незвичайно велике значіння для українського народу“. „Через те Поліщук являється справжнім артистом, бо жадний твір не може мати дійсної літературної вартости, коли він робить враження тільки на один народ, а рівночасно є незрозумілий із загально-людського становища.

Клим Поліщук йде до такої, на думку критика, літературно-естичної правди: „загально-людський ідейний зміст, національно український дух“.

Від ідеольогії автора критик переходить до зясовання психольогічних моментів його творчости і каже: „Поліщук малює з хистом справжнього психольога розвиток душі Зеленого, його задумливість, незрозуміння його душі з боку його матері Оксанни, його конфлікт із московським попом, його діяльність у Трипіллі, його воєнну службу, — коротко, всі ті моменти, які пізнійше зробили з сільського хлопчини, з невченого парубка стихійного бунтівника революціонера й борця за селянський народ і за незалежну Україну. Вибором Зеленого на Отамана з волі селянських мас кінчається перша частина роману. На мою думку, пише далі Турянський, ця перша частина виказує таке богацтво Поліщукової психоаналізи, так глибоко уводить нас у таємні стремління душі Зеленого, так льогічно і послідовно розвиває її перед нашими очима, що ми неначе бачимо, як Зелений, це самітне деревце серед хащів буденщини, так і росте чимраз у гору, в шир і в глуб, аби стати тим могутним дубом, яким він являється пізнійше.

Що до зовнішної форми роману, то на думку шановного критика, „форма „Отамана Зеленого“ вражає нас дуже передовсім своєю свіжістю. Так і здається, що ціла повість пахне животворним подихом чорнозему“..

„Глибоким ліричним чуттям овіяні Поліщукові картини з природи та з семейного життя“.... „Вони визначаються великою оригінальністю живописної фантазії, живістю й короткістю“...

„Поліщук уміє по мистецьки малювати невловимі почування таємної трівоги, гнітючої змори, що ось-ось навалиться на груди людини, почуття неспокою та бажання обізватися, крикнути, зробити щось у понурій ночі, непевности і жаху“...

„Поліщук не надуживає описів природи так, як напр. навіть такий мистець слова, як Коцюбинський“...

„Якраз тому, що Поліщук обвіває своє епічне оповідання ніжною тонесенькою пряжею ліризму, саме, тому воно робить таке глибоке враження“.

„І якраз тому, що Клим Поліщук має дар психоаналізи, він являється одним із найповажнійших таланів сучасної української літератури“.

„В Клима Поліщука без порівнання могутнійший модерний талан, ніж у нашого „гіпермодерного Винниченка... Коротко сказати, Винниченко — це по своїй артистичній культурі та по своєму світогляду Москаль, який пише по українськи.

Якже гарно відбиває від нього наш Клим Поліщук! Його „Отаман Зелений,“ це промінь українсько весняного сонця після зледенілих, розумово холодних „проблємів“ Винниченка та після його сексуальної прострації, яка ніби має уходити за любов... Винеченко творить розумом і нездоровими половими поривами, Клим Поліщук творить серцем і одуховленою любовю“.

„Мова Поліщука гарна. Про неї можна сказати те саме, що про мову Коцюбинського“...

„Зібравши до купи все вказане, закінчує Турянський свою статтю, будемо мати ось яке літературне облича Клима Поліщука: Оригінальний психольог, могучий маляр тайних тремтінь людської душі, пост боротьби й віри в сонце. Ця віра в сонце відріжняє його від московських письменників нігілістів і робить його близьким і рідним українському серцю. Клим Поліщук переможе своїм дужим таланом архітектонічні трудноші та буде в силі дати нам перлини українського творчого духа“... Така до сього часу склалася загальна літературно-критична опінія про роман „Отаман Зелений“ та про його автора. Як бачимо, надзвичайно щасливо для письменника. Наше слово, на жаль, буде великим дісонансом в оптимістичному хорі дотеперішніх критиків романа К. Поліщука, хоч відносимося до твору цілком обєктивно без жадних упереджень, а лише з обовязку в інтересах кращої долі розвитку української поезії та її творців.

(Продовження буде.)

Нові кандидати на печатних красноармейців.

В Познані почалася на днях розправа проти відомого на терені Великопольщі комуністичного діяча Вацлава Поранкевича і його товаришів Потоцкого і Шваба. Акт обжалування закидує ім, що вони змагали до прилучення Польщі до III. інтернаціоналу. Розправа потреває кілька днів.

Польський епископат супроти виборів.

Варшавський „Курієр Поранни" доносить, що польський епископат вирядив до вірних пастирський лист, в якому наклик є до сповнення горожанських обовязків при виборах. В листі зазначено, що невиповнення того обовязку може наразити польську державу на шкоду. До листа долучене окреме письмо до парохів з закликом, щоби вони вдержалися в костелі від виборчої агітації.

Комунікат бльоку національних меншостей.

Супроти появляючихся в пресі суперечних відомостей про виборчий бльок національних меншостей, Пресове Бюро бльоку подає до відома таке:

Бльок національних меншостей повстав як неминуча консеквенція виборчої ординації, яка змагає до штучного поменшення скількости мандатів, які належаться національним меншостям по думці прінціпів демократії.

В бльоці репрезентовані такі національні меншости:

1) білоруська, 2) німецька, 3) російська, 4) українська і 5) жидівська. Бльок має на скрізь технічний характер, на час виборів.

В суперечь злобно розсіваних, невірних чуток, бльок стоїть безоглядно на становищі польської державности, тому не може бути мови про ніяку ірреденду.

Покликуючися на комунікат білоруського комітету, Пресове Бюро стверджує, що свідомою брехнею є лянсована в деяких часописах відомість, будьто би Білорусини, які приєднались до бльоку, не репрезентували білоруського населення, а були тільки групою інтелігентів, удержуваною за чужі гроші. Противно — вони є репрезентантами усіх без вимку істнуючих партій, власне кромі тих, які сотворено за чужі гроші.

Також невірною є відомість, що соціялістичні партії меншостей відхилилися від бльоку; Українці і Білорусини репрезентують усі свої соціялістичні угруповання так само як і все сільське населення, про що свідчить хоч би склад центральних комітетів тих репрезентацій. З боку німецької національности, до бльоку належить соціялістична німецька партія в Лодзі, та соціял-демократична партія в Бидгощі.

Усі ті брехливі чутки мають на меті введення публичної опінії в блуд і розбиття бльоку. До того рода відомостей належить також політика „Курєра Поранного" про протест Жидів проти Петлюрівця, який має руки поплямлені жидівською кровю, а увійшов в склад української делеґації.

Правдою є, що ані такого „Петлюрівця" нема, ані не було подібного протесту.

Склад білоруського центрального виборчого комітету.

Орган білоруського центрального виборчого комітету „Білоруський Дзвін" оповістив заклик до білоруського населення в звязку з виборами до польського сойму і сенату, в якому приймає на себе обовязки боронити прав білоруського народу і дбати про забезпечення його релігійних і культурних окремішностей. Заклик підписав голова комітету Луцкевич, його заступник Тарашкевич, касієр Станкевич і секретарі Кохановин і Родзевич, та члени — Яремич, Красінський, Богданович, а від московської меншости Володимир Самойло і Сергій Качановський.

Совітська Росія.

На Далекім Сході.

Совітські ґазети подають вістку про вибір ген. Дідеріхса предсідником Приморського правительства після відмови Гондаті прийняти сю гідність. Бувший предсідник правительства Меркулов назначений представником приморської області в Зєдинених Державах. Земський Собор поставив комуністів поза законом. В розмові з представниками преси ген. Дідеріхс заявив, що він відкидає метод „мирнаго изживанія" большевизму і являється прихильником активної боротьби з червоними.

Большевики і церква.

„Рабочая Москва" в передовиці пише: „Треба добити церковну контрреволюцію. Вона останній бастіон буржуазно поміщицької реакції. Стара, середновічна, кріпацька, монархістична церква переживає свої останні дні. Ми повинні прискорити її загин, щоби розвалити останню контрреволюційну організацію на терені совітської републики. На цім, очевидно, не можемо спинитися. Ми будемо продовжувати боротьбу з усіма релігійними пересудами і забобонами. Наше завдання — не „обновляти", а усувати всяку церкву, всяку релігію. Та це завдання може бути доконечно вирішене в майбутній комуністичній суспільности. Перед нами довгий шлях. „Обнова церкви", яка проводиться тепер прогресивно і демократично настроєною частиною духовенства і вірних — тільки один з перших етапів на шляху визволення трудових мас Росії з під власти церкви і релігійного дурмана. Воно прочищує нам дальший шлях. І ми зацікавлені в побіді „Живої церкви". Одначе проголошена мертвою стара церква поки що зовсім не мертва. Її треба доконечно добити.

Німці в Росії.

В Петроград причалив з Штеттина німецький корабель „Піонір", який наміряє Маріїнською системою каналів і Волгою дістатися на Каспійське море і в Персію. На випадок вдачі першої поїздки буде управильнена постійна комунікація цим шляхом.

Новий церковний процес.

„Русспресс" подає з Москви: Петроградський трибунал розглядає справу більшої групи робітників путилівського заводу, яких обвиняється в спротивлюванню конфіскаті цінностей церкви путилівського заводу.

Віднова заслання.

З Москви подають вістку про оповіщення декрету ВЦІК а про заслання „внѣсудебнымъ порядкомъ". Засланню підпадають особи, яких підозрівається о контрреволюційну діяльність, яких арештувати не має необхідности. Предвиджене заслання в подальші губерії і виселення за границю на час не більше трьох рок в. „Русспресс".

Дописи з краю.

Скалат.

Занепад і безробіття.

В 144. ч. „Громадського Вістника" подав д. Т. образ занепаду в Скалаті, який треба ще в дечім доповнити.

Правда, що в місті знайшовся би добрий матеріял до просвітно-організаційної роботи, а навіть не бракує чільнійших міщан, які могли би таку роботу як слід повести. Не бракує також інтеліґенції, яка могла би взяти як вже не провід в роботі над народньою справою, то бодай прийти з великою помічю одиницям у сій роботі. Але на жаль ні в міщанстві ні в інтеліґенції того не видно. Із згаданої статті виходить, що всі чекають, щоби оден чоловік „якийсь добродій" зачав роботу в місті, а забувають, що „добродій" без помочи загалу жителів міста нічого не вдіє. Мабуть відомо, що оден добродій не може бути головою всіх місцевих товариств, ані не всилі вести народньої роботи у всіх її напрямах, бо тоді він ніде нічого не зробить, а на дармо розсіватиме свою енергію. До праці в кількох товариствах повинно стати кількох таких добродіїв як провідники. Тоді енергія кождого голови товариства буде зужиткована виключно для того товариства і робота в нім не засніться. Це повинен мати на увазі кожний, хто приступає до якої-небудь праці над народньою справою.

На весні ц. р. поробив передвоєнний голова читальні „Просвіти", тутешній парох, заходи у старостві біля відновлення читальні, одначе ціла справа припинилася з браку льокалю. Справа є на добрій дорозі і як тільки хто з м'іщан відйме комнату для читальні, то можна буде скликати її загальні збори.

Також відновлено ще в осени минулого року Українське Педаґоґічне Товариство. Провід у нім веде таксамо місцевий парох. Але дивне, що крім учителів і кількох священиків загал мало інтересується цим товариством. Робота зводиться лише до збирання складок на Рідну Школу, які пливуть досить пиняво; міщане складають їх дуже мало і то нерадо, а навіть пишуть парохови аноніми, в яких називають складки Рідної Шк. даниною.

Як всюди буває, так і в Скалаті є гурток трох чотирох вічно невдоволених людей, які хотіли би все реформувати і зробити щось небувалого. Та все те кінчиться у них на словах, а часом на обмові инших при склянці пива. Цей гурток все знає; грозить, що на кожнього щось має, що може напятнувати у часописах; хвалиться, що вже не одно туди було би написалось, тільки, як самі говорять, бояться, щоби за це в арешті не сидіти. Цему гурткови не ходить о ніяку просвітно-організаційну роботу, але хиба о кириню в роботі і розбиття завязків всякої організації.

Робота в місті і на повіті пішла би скорше, як би була своя хата. Перед війною містилися всі товариства в домі „Кредитового Товариства", о якім згадує д. Т. При відвороті російських військ знищили його салдати так, що тільки мури осталися. І дивне, нікому не прийде на думку, що цей дім треба конечно відбудувати та оживити Кредитове Товариство перемінивши його на кооперативу. Дирекція звалює вину на надзірну раду. В місті навіть не знають, хто голова надзірної ради. Старенький патріот, безпосередний сусід звалищ дому Т-ва мабуть забув, що він голова надзірної ради Товариства і досі не скликав ще ні одного засідання від 1914 р., щоби бодай застановитися над судьбою Т-ва і відбудовою його дому. Здається, що всі ждуть аж сусіди рознесуть цеглу мурів а площу куплять вороги на ліцитації.

Як можуть відживати на ново читальні „Просвіти" в повіті, коли сама філія „Просвіти" ще не пробудилася. Її голова, це не той добродій, о якім думав д. Т.; це оден з передвоєнних організаторів повіта, котрий діставши в сусідстві добру парохію, має на чім господарити і від часу до часу, як зайде в місто, шукає тільки ініціятиви до народньої роботи, замісць поробити серіозні заходи для скликання загальних зборів філії „Просвіти" в Скалаті.

Перед війною співав в церкві міщанський хор, яким управляв дяк, який з огляду на свою недугу і старість уступив з посади ще в 1918 р. З його уступленням зник й хор в церкві. Але між міщанами є одиниці, члени хору, які знають нотний спів добре і могли би обняти управу церковного хору.

Брак церковного хору хотів парох заступити бодай добрим дяком; однак покликаний замісцевий дяк не мав би покищо хати, бо дяківка віднайм лена.

Перед війною дарувала громадська рада площу під читальню „Просвіти"; чекаємо, коли на ній стане дім „Просвіти".

Д—k.

Динів (пов. Березів).

Стапінські полює на українських хлопів!

Тому два тижні запросив Стапінські до Варшави 25 наших селян і одного священика з виборчого округа Перемишль Добромиль-Сянік-Березів. Переконував їх там, що „русіньскому" хлопови треба йти разом з польським проти панів, що треба вже раз самим хлопам без панів зробити згоду і намовляв, щоби наші селяни зголосили кандидатів на лісту Стапіньского. Опісля предложив до підпису якусь деклярацію. 15 селян і священик підписали, а міщанин з Динова Кава і инші селяне не згодилися підписати. Тим що підписали, зараз звернено кошти подорожі, прочим обіцяли заплатити пізнійше.

За кілька днів подамо імена хрунів до публичного відома.

РІЖНІ ВІСТИ.

Вихід Анґлії з Антанти?

Льондонський кореспондент „Ню Йорк Геральда" доносить, що Льойд Джордж рішив зголосити формальний вихід Анґлії з Антанти на випадок, коли би Франція повела акцію на власну руку. Анґлія примінила би тоді ту саму засаду, якою руководиться Америка у відношенню до Европи.

Некорисний перебіг австрійсько-італійських переговорів.

„Фос. Цайт." доносить з Риму, що на некорисний перебіг австрійсько італійських переговорів вплинула вістка про мниму мобілізацію югославянської армії. Італійський міністер війни зложив в тій справі окремий доклад королеви і конферував відтак зі Шанцером.

Чехословаччина хоче удержати незвисимість Австрії.

Пражський „Час" стверджує, що поголоски про імперіялістичні тенденції Малої Антанти а в першій мірі Чехословаччини, які зміряли би до розібрання Австрії, не мають ніякої підстави. Закордонна преса поширює на жаль ті поголоски, не беручи під увагу, що позичка Чехословаччини для Австрії є найліпшим доказом, що Чехословаччина хоче удержати независимість Австрії.

Заворушення в Ірляндії.

Аг. Аваса доносить, що

жовнірів неправильної ірляндської армії, які були інтерновані в тюрмі в Меріборей підпалили сінники, на яких спали. В короткім цілий будинок станув в огні. Сторожа мусіла стріляти до вязнів, щоби вдержати лад. Щойно на другий день зайняли національні війська будинок і привернули порядок.

Наступ Турків.

З Адани доносять, що турецькі війська зайняли після завзятої боротьби Ескідже. Турки наступають далі у всіх напрямках.

Бої в Малій Азії.

„Дейлі Мейл" пише що в хвилі, коли розпочалися приготовання до конференції у Венеції, повели турецькі націоналісти наступ проти Греків в Малій Азії. Сильні відділи Турків заатакували Греків в місцевости, положеній на 200 анг. миль на схід від Смирни. Греки перевели концентрацію своїх військ на лінії Чатальджі.

Конгрес німецьких католиків.

В Мінхені отворено конгрес німецьких католиків. В конгресі беруть участь члени був. баварського королівського дому. Папа прислав конгресови своє благословення.

Фінансова німецька кріза і преса.

Пат. доносить з Айльвезе, що в наслідок фінансової крізи около 40 щоденників перестало зовсім виходити.

Еміграція до Америки.

В останніх часах еміграція з Бесарабії до Америки прийняла великі розміри. За останній місяць з Бесарабії виїхало понад 4 тисячі емігрантів.

Поїздка румунського премєра до Атен.

Газети подають, що після конференції в Марієнбаді румунський премієр Братіяну виїзджає до Атен, де підпише греко-румунську конвенцію. Говорять, що конвенція буде мати поруч торговельних точок і політичні.

Стріча Братіяну з угорським премієром.

В Дорна Ватра відбулася стріча Братіяну з угорським премієром гр. Бетленом. Обговорювано питання про румунсько-угорський союз. Висліди розмов дають змогу продовжувати переговори.

Арешти большевиків в Бухарі.

Німецька преса подає, що бухарське національне правительство арештувало понад 100 людей, обвинених в агітації на користь большевиків. Арештованих висилають в совітську Росію.

ТЕЛЄҐРАМИ.

Рада С. Народів.

Женева. (ПАТ.) Рада С. Народів почала нині засідання під проводом Хінонеса де Леон. Обговорювано справу святих місць в Палестині. Під проводом бразилійського дел. Дегана зачалася звичайна сесія. На її порядку є справа Гданська, окр. Сари, питання німецької нац. меншости в Польщі і справа Австрії. Крім цього мають розглядати справи границь австр.-уг. і югославянської і справи нац. меншостей Альбанії й Естонії, звіт сталої манд. комісії. Сподіються, що справи ці полагодиться до суботи. В понеділок отвориться Збір С. Народів, що потриває 3–4 тижні.

Болгарська делєґація.

Софія. (ПАТ.) В склад болгарської делєґації на сесію С. Народів увіходять: Стамболійський, повновл. мін. в Парижі ґен. Савов, повн. мін. в Білгороді Теодоров і два знатоки. Делєґація виїхала нині до Женеви за виїмкою през. мін., котрий виїде в найблизшому часі.

Чесько-югославянський договір.

Прага. (ПАТ.) ЧПБ. Презид. мін. д-р Бенеш прибув у середу до Марієнбаду, де стрінувся з презид. мін. Пасічем і обговорив з ним останні точки чехословацько-югославянського договору. Договір підписано нині о 10. год. перед пол.

Справа Австрії.

Берлін. (ПАТ.) ТК. Тут. австрійський посол Ріґль переслав свому правительству звідомлення, що німецьке правительство готове розпочати переговори з Австрією в економічних справах. Нім. правительство просить Австрію сформулувати свої економічні бажання.

Рим. (ПАТ). Стефані. Шеф секції Шілер переговорюватиме з ген. директором мит Люцінієм і з дир. уряду для загр. торговлі Ціполею відносно торг. авст.-італійського договору. Переговори ці навязано було свого часу, потім перервано наслідком італійської мін. крізи.

Переговори в справі сконфіскованих кораблів.

Берлін. (ПАТ). Совітська торговельна делєґація в Льондоні звідомляє про континування в Льондоні переговорів з англійським правительством у справі сконфіскованих Англією російських кораблів.

Розоруження англійських кораблів.

Ліфилд. (ПАТ). Радіо. Згідно з вашінгтонським договором, англійська адміраліція призначила шість военних кораблів, які брали участь у славній морській битві на Доджер Бенк, до повної розбірки.

Греція мобілізує.

Бордо. (ПАТ.) Радіо. З Атен звідомляють, що на области М. Азії, окупованій Грецією, покликано під оружє грецьких горожан, що належать до річника 1913. Річник 1912. уже змобілізовано.

Турецька офензива.

Бордо. (ПАТ.) Радіо. Як звідомляють із Царгорода, в теперішній турецькій офензиві бере участь 10 дивізій добре заосмотрених в оружє всякого калібру та в величезні засоби муніції.

Бордо. (ПАТ.) Радіо. Урядове грецьке звідомлення подає, що біля місцевости Ельвальнар відперто наступи турецької кінноти і артилерії.

В справі садівничої культури.

Голос до українського громадянства.

Відчуваючи потребу дати в руки прихильників садівничої культури нашої країни всесторонно опрацьований і на нових дослідах опертий научний підручник, відповідаючий вповні вимогам цеїж культури у Східній Галичині, взявся я ще в 1918 р. до цего діла і вислідом моєї праці являється приготований до друку двотомовий твір, в якім обговорив я систематично і як найдокладнійше садівничу культуру і подав вказівки належитого використування та зужиткування овочів.

Перший том обіймає отсі справи: 1) Опис найважнійших родів овочевих дерев. 2) Управа овочевих дерев в шкілці. 3) Плекання овочевих дерев, то є закладання овочевих садів, саджения дерев, обтинання, гноєння і т. п. 4) Збірка, опакування і переховування овочів. 5) Шкідники і недуги овочевих дерев. 6) Які відміни овочевих дерев надаються найкраще до плекання винної лози в полудневій части Східної Галичини і 8) Додаток: Календар садівничих робіт.

Другий том обнимає: 1) Виріб овочевих вин. 2) Виріб мусуючих вин. 3) Виріб безалькогольних напитків. 4) Овочеві сиропи. 5) Компоти. 6) Стерилізація овочевих консерв. 7) Виріб мармеляд. 8) Варення повил зі сливок. 9) Перерібка овочів на галярету, овочевий хліб і „джемс". 10) Виріб сушениць. 11) Виріб оцту. 12) Виріб горівок з овочів і 13) Виріб овочевих лікерів.

Оба томи заосмотрені численними ілюстраціями, обійматимуть около 400 сторін друку формату шіснайцятки і кождий із цих томів є для себе окремою цілістю. Ціна одного тому буде виносити около 1000 Мп.

Щоби не проволікати дальше цего видання — очивидна річ — з необчислимими стратами для садівничої культури нашого краю, рішився я на власне ризико цю працю видати друком в надії, що загал українських прихильників садівництва прийде мені в матеріяльною допомогою на цю ціль.

В тій цїли розписую отсим пренумерату на це видавництво і позволяю собі звернутися з горячим проханням до нашого громадянства, щоби піддержало мої наміри. А ця підмога наступить тоді, коли кождий прихильник садівництва запренумерує для себе по одному примірникови обох томів та заохотить до цього других громадян своєї місцевости, які інтересуються садівництвом.

Цего видавництва піднявся я як садівничо-городничий інспектор Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові, тепер приділений до філії цегож Т-ва в Заліщиках і піднявся прямо з морального обовязку, щоби при помочі друкованого слова улекшити собі та названому Товариству дальшу діяльність в цім напрямі.

Пренумерату прошу слати на адресу: Вячеслав Кучера, інспектор садівництва „Сільського Господаря" в Заліщиках (з листами п. Дембіцької).

Вкінці замічаю, що колиб знайшовся охочий співвидавець цего твору, я дуже радо ввійду з ним в переговори.

Вячеслав Кучера.

НОВИНКИ.

— **Процес Федака не відбудеться?** Вчорашні польські газети почали вперто повторювати, що процес проти Ст. Федака, назначений на 6. ц. м. має бути з технічних оглядів (?!) відложений на кінець вересня. Що до цього відложення, як нас інформують з адвокатських кругів, то справа мається так: Початково процес мав становити головну атракцію „східних торгів". та в останнім часі компетентні чинники прийшли до переконання, що цей помисл може мати небажані наслідки, тим більше, що переведення процесу проти Ст. Федака має мати чисто мілітарну обстановку. Вулиця Баторія має бути замкнена військовим кордоном, на судовім подвірю має бути сконсигноване військо, на коридорах має стояти потрійний військовий кордон для перегляду білетів і леґітимацій. Очевидно, така „парада" могла би неприємно відділовувати на заграничних гостей. Супроти того виринула думка відложити процес. Тому говориться вже про відповідні вказівки з Варшави (з прокураторії), можливо також, що предсідник трибуналу п. Маєр захорує на нирки. А опісля з кінцем вересня уложиться, виздоровіє, заграничні гості відплинуть зі Львова, і „парада" відбудеться зі всіми мілітарними акцесоріями.

— **Напад на міст в Коломиї.** Як нас повідомляють, дня 28. серпня о год. 3 в ночи якийсь узброєний відділ напав на варту, яка стояла на мості над Прутом і розпочав стрілянину. Вся польська варта втікла в переполосі до міста, алярмуючи гарнізон. Заалярмоване військо виступило з міста, але таємничий відділ зник. В звязку з тим в Коломиї переведено ряд ревізій між Українцями.

— **Пожежа.** Доносять нам, що в ночі з 27. до 28. серпня вибухла пожежа в Нестаничах, радехівського повіту, в забудованнях війта Галушака. Рівночасно і в сусідньому судовому лопатинському повіті в місточку Станиславчику згорів до тла тамошній війт.

— **Передвиборча [illegible].** Минулого тижня відбулася в Коломиї сесія війтів, на якій комісар Пйонтак пояснював виборчу ординацію. На сесії запротестував проти виборів у Східній Галичині війт зі Слободи лісної, але комісар загрозив, що його усуне, а війтом в селі назначить Поляка. Інформуючи, як виповнити виборчі лісти, подав комісар імена чотирох присутних, іменно: Василя Букатовича, Сіщука, І. Ткачука і М. Лаврука, котрим в цей спосіб зневажено національну гідність, яка наказує в справі виборів що иншого, як балакав комісар.

— **Неправне асентирування Українців.** Дня 26. серпня ц. р. спроваджено під ескортою Ізидора Свідзінського, сина Томи і Юлії, коваля, ур. 29. мая 1898 в Фельштині до асентирункової комісії, повітової команди в Стрию. Хоч Свідзінський виказувався метрикою уродження, що він є гр. кат. обряду і української народности, то одначе майор і лікар заявили, що таку метрику можна в Польщі за кілька марок дістати, а Свідзінський є народности польської, бо назвиско його кінчиться на „скі" і примусово асентирували, виставляючи йому карту покликання ч. 26, в котрій безправно виписано, що Свідзінський є рим. кат. релігії. Проти такого поступовання польських військових властей внесено представлення, в якім покликується на посвідчення уряду громадського в Фельштині, стверджекого через повітове староство в Старім Самборі, в котрім заподано, що Свідзінський є гр. кат. обряду і української народности. Насувається мимохіть питання, що Повітова Команда Узуповнень в Стрию також повисшу посвідку староства буде уважати публичним документом, котрим є рівнож метрика уродження, а який можна дістати за кілька марок п.

— **Ревізії.** Дня 30. серпня львівська поліція перевела ревізію в домі Нестора Пшепюрського. Пошукувано за студ. Ганилевичем. При ревізії не найдено нічого.

— **Права української мови в громадських урядах.** Староство турчанського повіту заборонило громадському секретареві з Тарнави Венгриновичеви провадити дальше канцелярію за те, що в громадських документах уживав української мови. Так само усунено писаря Українця Ів. Іваня, а ведення канцелярії поручено Полякови із сусідного села.

— **З недолі нашого шкільництва.** Польська шкільна повітова рада в Коломиї заборонила управі приватної української школи ім. Ольги вписувати дітей римо католицького обряду, навіть тих, які почувають себе Українцями і їх родичі є української народности. Заборонено також приймати дітей із села та з инших міських шкіл.

— **Промоція.** На віденськім університеті відбулася дня 22. червня ц. р. промоція п-ни Софії Коренець на доктора фільософії. Одночасно годиться зазначити, що п-на Коренець скінчила віденську консерваторію співу. На жаль, заанґажовано її до німецького театру в Познані, де розпічне незабаром свої оперові виступи.

— **Патріотичність.** Нам пишуть з Тернополя: За загальною порадою між собою всі договори купна продажі як з посілостей ерекціональних, так і церковних поробило українське духовенство тернопільського повіту в переважній скількости, майже в 90 процент у адвоката д-ра Ямполєра, до якого пішло за порадою одного з панів комісарів староства або частинно тут і там

у нотара Поляка і, розуміється, всі контракти з наших національних зібр є пороблені в польській мові. Не знаю, як назвати такий поступок, тим більше, що в Тернополі є чотирьох українських адвокатів, а між ними навіть деякі визначні сили. Дуже часто на Тернопіль привикли нарікати інтелігенти, що тут не діється під зглядом суспільної і громадянської роботи, як в инших повітах, а самі інтелігенти, почавши від села, а в першій мірі духовенство відємно впливає на народ. Нехай для тернопільського духовенства послужить приклад священиків зі Самбірщини, які на соборчику розділили громадами договори поміж всіх українських адвокатів в Самборі, щоби грошем нашого селянина не наживалися чужі — *С. Б.*

— **Смерть бойкотованого** Дня 22. серпня ц. р. помер в Тернополі Витовт Янкевич, студент польського університету у Львові, на якого наложено товариський бойкот. На похороні його не було ні одного українського громадянина, а навіть замовлений церковний хор не взяв участи в похороні. Замітним є тільки одно, що всі подібні йому люди один по другім сходять з цього світа. Якесь фатум переслідує їх.

— **Нові переклади проф. І. Огієнка.** Професор І. Огієнко розпочав друком „Службу Вечірню й Ранню". Друкується словянськими буквами з зазначенням наголосів. До книжки увійдуть: Вечірня Повечірня, Північна Служба, Рання, Цілонічна Служба, Години перша та девята, Ранні недільні євангелії, Відпусти і прокимни. Книжка буде до десяти аркушів друку. В продаж поступить десь за 1—2 місяці.

— **Допомога дітям українських емігрантів.** В. Королів і п. Н. Королева зібрали серед Чехів 36000 м. польських і переслали їх до розпорядимости професора І. Огієнка на користь дітей українських емігрантів.

— **Метрики і жандармерія.** Стрийське староство наказало війтам дати метрикальні витяги 21 літних хлопців, але священники відмовились видати метрики. Пішла в рух жандармерія. Дня 29. м. м. командант постерунку в Лисятичах явився у місцевого пароха і зажадав метрик. Парох о. Пеленський заявив, що метрик не видасть без дозволу консисторії. Тоді жандарми силою забрали метрики і при помочи Поляка студента зробили сами витяги. Не знаючи латинської мови, якою писані старі метрики жандарми записали між „поборових" навіть „obstetrix" цеб то усіх баб повитух.

З Клепарова. В неділю 3. вересня 1922. р. відбудеться з нагоди викінчення власного дому Читальні „Просвіти" торжественне посвячення дому: 1) О год. 10. перед пол. полева Служба Божа і посвячення дому. 2) Безпосередно по Службі Божій сходини членів і запрошених гостей. Виділ Читальні запрошує до участи всіх Українців Львова і передмість. 1—2

— **Сирі шкіри з куп, видер, тхорів, заяців і т. п.** продавайте лишень Українській фірмі Петра Карпяка Львів Куркова 11а. 332 2—10.

Памятайте про пресовий фонд „ДІЛО"!

Жертви проситься слати до Краєвого Союзу Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Діла".

Відозва!

(В справі політичних вязнів).

Нема добра над свободу. Ніяке горе не знищить життя людини, не зломить фізичні, а деколи і психічні сили в тій мірі, як заперті двері холодної келії-тюрми. З жахом і співчуттям приходиться нам дивитися на виблідлі обличчя, мелянхолійні очі, виглядаючі тоскно крізь залізні крати тюремних вікон.

На вид цих людських постатей здрігається в наших серцях почуття жалю і болю! В уяві стає картина їх нужденного життя. Мрачна келія, сірі, вохкі стіни, задушливе повітря, груба плетінка полотняних свит, нехарні ведра водяистих страв... і той бренькіт тюремних ключів, що зловіщо пригадує затертий шлях до життя...

Співчуємо з кождим, що його доля загнала в царство муки. Але поруч вязнів, що терплять за свої прогріхи, в тюрмах томиться неодна людина, що муку приносить в жертву за долю братів на волі. Кілька сот таких українських вязнів і арештантів томиться в мрачних катакомбах тюремних замуровань. Хто вони і чим вони для нас, за що зносять терпіння, на ці питання відповість кожда українська дитина. На згадку про їх долю відзивається кожде українське серце бездонним почуттям спільного болю і в слід за тим родиться і бажання перш усього їм подати поміч.

З закриттям Українського Горожанського Комітету не стало інституції, що реалізувала ці бажання Громадянства. Та з хвилею цією і погіршала доля політичних вязнів і арештантів. Не стало кормителя і оборонця, не стало речника' який пригадував Громадянству, яким шляхом реалізувати ідеї помочі нашим безвольним Браттам. Вже кілька разів піднімав я голос за тих, яким відобрано остою життя закриттям Українського Горожанського Комітету. І ось це внову простягаю руку до Громадянства. Кличу: поможіть цим вязням і арештантам, скиньте жертву на харч, на одіння. Пора це властива, бо фонди для цеї ціли вже вичерпалися. Нема гроша на купно харчів, одіння, а холод осени і жорстокої зими грозить тюремникам новою мукою. Як зараз не подбаємо, прийдеться їм загибати.

Добровільні жертви прошу слати до Тов. „Дністер" Львів, Руська ч. 20. на кн. ч. 13253.

Львів, дня 20. серпня 1922.

о. Леонтій Куницький.

✝ Посмертні згадки.

Ольга з Кунцевичів Шавала вдова по бл. п. о. Михайлі, пароховн Полтви упокоїлася по довгій а тяжкій недузі в 68. році життя дня 19. м. м. в Задвірю. — Тлінні останки Покійної відпроваджено урочисто на вічний супокій дня 22. м. м. до родинної гробниці в Полтві при численній участи чесних громадян Задвіря і Полтви.

Покійна полишила по собі глубокий жаль серед опечаленої родини та посеред селян Полтви, з котрими ділила вона половину свойого віку, долю і недолю свойого народа.

Нехай земля буде Їй пером!

546 1—1

ЖЕРТВИ

Голодній Україні.

С. Рожниська пов. Скалат через о. Завуляка зложили по 100 мп. Коваль Г., Кашарапів Д., Кашарапів А., Коваль М., Хмура Ф. Яцків С., Левицький С., Мархивка М.. Патрило Н.. Ковальчук М., Конопацький С., Яблонський Ф., Гроховський С., Волянський М., Мокрий Г., Левицький М., Гораль І., Бойко М., Поперечний В., Нагірний М. Инші нище 100 мп.

С. Худиківці п. Мельница. 10 дол. амер. Криська Михайло, 5000 мп. о. Іскович С., 2000 Ткачик Ф.. 1500 Франкевич І. і М., по 1000 Шишкевич Т., Керилів Д., Каменецький М., Мойсюк М., Криська Д. Пакославський Н., Берник Б., Віщук І., Батчук М. ж. Онуфрія. Мойсюк Д., Баранюк М., 650 дрібні жертви, 600 Ковальчук І. с. Івана, по 500 Герасимчук І., Тимчук В. Дмитра, Лярійоник О., Андруник Д. Ілька, Андруник Н. Ілька. Волошин О., Фенюк В., Тимчук В., 300 Денидасюк Г., 250 Ковальчук Ю. Василя (за 1 гарнець пшениці), 230 Андруник Н. Кирила, по 200 Кагуляк В., Тодорук М., Андруник І., Тустановський В., Фенюк П. ж. Дмитра, Голик І., 180 Тимчук Д., по 140 Бернак П., Боднарук О., 105 Ковальчук Д., по 100 Ковальчук І., Федориньчук Т., Лазенків В., Чорней А. ж. Михайла, Лярга І., Равлусик Н., Савчук М., Ткачик Н. Панаса, Боднарук М., Савчук Н., Керилів П., Зінкевич, Волошин Н, Ковальчук М., Ковальчук М. ж. Івана, Грегорійчук Г., Ковальчук І., Франкевич Д., Боднарук Е., Погорецький П., Мойсюк І, Боднарук Н., Савчук І., Гнатчук В., Тимчук П., Тимчук Г., Волошин О. Василя, Дідич П., Дідич М., Андруник А., Волошин С., Боднарук Ю. ж. Дмитра, Ковальчук М., Тодорук Н., Воронський П., Юрійчук О., Тодорів Яків, Тимчук Д. Осипа, Гнатчук В., Семенів Г., Андруник Н. Разом 31.615 мп. і 10 дол. амер.

Бучач: 66000 Комітет фестиновий молоді, Анна Рогозинська, Ольга Григорович, Зенон Кізінович, Олесь Кузів, 23000 „Жіноча Громада" збірка з нагоди відпусту в церкві оо. Василіян, 2000 Григорович Р.

Повіт. ком. на суд. п. Войнилів (через д-ра Стефановича Р.) друга збірка: 5000 о. Миндюк М. збірка в Негівцях, 4145 від громад. Неговець і Гуменова на голод. діти приднінр., 2855 громад. Долги войнилівської, гр. Войнилова. по 1000 Трач І., Мокрецький І., 500 о. дек. Зарицький Л., 205 Андрусів В., по 200 Андрусів М., Бортник М., по 100 Кушлик С., Тимків С., Мурин В., Теліхович М., Зелик Ф., Тимків М., Баранівська Н. Прочі нище 100 мп., разом 15580 мп.

М. Калуш і повіт: 21268 церков, по 2000 о. Олексій Довга Калуська, Загаєвич Стефа, по 1000 Браковський А., Браковська Е., Сембратович Т., 500 церков Хотінь.

Село Тюдів, п. Косів: 3000 Луканюк Ф. Тимофія, 2000 Гурей Т. Василя, церк. каса в Тюдеві, 1200 Дутчук Г. Петра, 1100 Гурей Д. Василя, по 1000 Луканюк Д., Рудницький М., Додек Г. Василя, Воротнік М., Дутчак І. Онуфрія, Гурей І. Василя, Гурей Г Василя, Гурей В. Семена, Фірчук П., Гурей І. Анни, Луканюк І. Федора, Гурей І. Луки, Гурей Д. Грицька, Яремчук В. Дмитра, Якимюк Ю., Івасюк І. Юрка, Івасюк В., Тисякова М., 700 Івасюк І. Олекси, 581 дрібні датки від 17 жертводавців. по 500 Чоборяк Ю Івана, Івасюк М. Дмитра, Воротняк І. Семена, Лівак І. Палія, Гурей Ф. Степана, Додяк Д. Василя, Друк Шльома, Буряк Ю. Федора, Шмерц Салямон, Довганюк Д. Андрія, Яремчук Ф. Дмитра, Гурей В. Анни, Тисяк О., Яворек В., Яремчук Л. Семена, Луканюк Л., Яремчук С. Грицька, Климюк Л. Василя, Івасюк П. Юрка, Іванчук В. Дмитра, Довганюк І. Танасія, по 400 Яремчук В. Павла. Маковійчук У., 390 Фірчук Ф. Василя, по 300 Климюк Л. Михайла, Фірчук Ю. Василя, Івасюк І. Якова, Воротняк Ф., 220 Додяк С., по 200 Гурей М. Федя, Бєюк Р., Яремчук С. Дмитра, Скулебюк Ю., Яремчук М., Яремчук О. Андрія, Яремчук Ф. Леся, Бісюк М. Степана, Марчук Н., Лівак Д. Палія, Івасюк Д. Федора, Довганюк Д., Довганюк П., Іванчук І., Буряк М. Юрка, Слижук І. Семена, Івасюк Л. Івана, Чоборяк Я. Дмитра, Довганюк Ф., Чоборяк Л., Миронюк Н., Буряк І., Миронюк С., Додяк Ю., Додяк К., по 150 Довганюк А. Дмитра, Бісюк Ю., 140 Чоборяк Л. Миколи, 130 Дарійчук М., 125 Іванчук В., 120 Гнатюк Д., 105 Чоборяк Т., по 100 Дутчук М. Андрія, Климюк Г. Олекси, Климюк Л. Гриця, Довганюк І. Дмитра, Яремчук Ф. Івана, Климюк М., Климюк Ю., Воротняк М., Додяк Л., Чоборяк І. Іллі, Артимюк Л., Вашковіцер Шимон, Івасюк І. Семена, Геруля С., Фірчук М. Семовендюк Ф., Лівак П., Лівак Л. Андрія, Ілюк Костин, Ілюк П., Фірчук Ю. Якова, Додяк П. Іллі, Варварчук М., Лівак І., Климюк І., Климюк П., Кобзюк К., Гурей Т. Леся, Гурей П., Яремчук М., Яремчук Д. Грицька, Яремчук І., Фірчук В., Мельник С. Василя, Воротняк І. Юрка, Семовендюк М., Яремчук І. Дмитра, Равлюк К., Марчук М., Фірчук К., Климюк Д., Воротняк К. Дмитра, Яремчук І., Яремчук Ф. Андрія, Чоборяк М., Слижук Я., Довганюк Г., Татарчук А., Довганюк В., Дутчук А., Буряк К., Буряк Л., Мельник С., Миронюк М., Миронюк Мих., Івасюк І. Леся, Миронюк Д., Миронюк Ю., Чоборяк Г., Чоборяк Д., Марчук І., Слижук Д., Чоборяк Д. Разом 53650 мп.

Село Рудно п. Львів (через Панкевича П.): по 1000 о. Загайкевич К., Зелинський А., 400 Солук Ф., 350 Зелинський Д., по 300 Галушевський О., Коваль І., Гадупяк В., по 200 Кулик М., Панкевич І., Гайдар М., Будзан Т., Гадупяк А., Петрушка П., Кончицька К., Панкевич С., Лучка М., Іващишин М., Ладика П., Козак І., Гадупяк М., Гадупяк П., Горбулєвич Т., Зємба А., Дмитрович П.. Сеницька М., по 150 Кулик С., Олинець М., Грень К., Олинець П., по 100 Будзан С., Байцарева Т., Сеницький Е., Олинець Я., Олинець З., Костишин Л., Руденська З., Руденський П., Кулик М., Петрушка Т., Панкевичівна Ю., Панкевичівна Н., Гадупяк П., Гадупяк С., Кулик С., Кулик М., Максимович К., Максимович М., Федчишин К., Яцишин А., Матура Г., Ярош С. Разом 1050 мп.

Село Геленків п. Бережани (через Грамяка М. с. Федька): по 400 мп. Кавка І., Кавка П., Гримач А., Грамяк М., Зілинський А., Грамяк І. Атанасів., Сливка М., Грамяк І. Яцків, Сітарський Г., по 200 Засідка Г., Божик С., Засідка О., по 100 Божик М., Дядьо Г., Ремінник М. Разом 4500 мп.

Місцев. коміт. с. Русів, пов. Снятин через Стефаника В.: 10000 Стефаник Василь, по 5000 Дідух М. Федора, Дідух К. Федора, Дідух І. Осипа, Дідух М. Онуфрія, Тофан В. Павла, Проскурняк І., Н. Н., Дідух Т., по 3000 Дідух В. В., Дідух А. Т., Ленько М., Проскурняк В., 2500 Дідух П. Федора, по 2000 Стефаник М., Стефаник Г. Івана, Дідух М. Осипа, Вахнюк Ф. Якима. Лазоренко М. Василя, Вахнюк О., Тофан Н., Ленько І. Якима, Дідух І., Корчак Н., Луцик І., Кіяшко І., Дідух В. с. Т., Гавенчук Н., Лазаренко І., Дідух І. Василя, по 1000 Стефаник І. Василя, Лазоренко М. Юрка, В. Дідух П., Вахнюк В. Ілаша, Плавюк І., Гуменюк А., Гуменюк Ю., Асентійчук С., С. Дідух Ів., Федорак І., Дідух Я., Кіяшко Ів., Ахтемійчук І., Фролек М., Павлусевич М., по 500 Стефаник В., Мелничук Г.

ОПОВІСТКИ.

„Забавовий Кружок" чит. „Просвіти" Жовк. передмістя улаштовує в суботу, дня 2 вересня 1922 в Салі Української Бесіди — Народний Дім Львів вул. Рутовського І. ОСІННІ ВЕЧЕРНИЦІ. Музика сальонова. Початок год 9 вечер. Вступ за запрошеннями, які можна вже набути в „Доставі" від 3 — 6. Весь дохід призначений на фонд будови власної домівки. 541 1—1

Лекції співу уділює ІРИНА РОЖАНКОВСЬКА кождого дня від 3—6. Львів, Собіщина 1. 490 2—4

Вписи до Української Захоронки у Львові відбудуться дня 2. і 4. вересня від год. 9—12 і 4—6. 1—1

ЖІНОЧИЙ ВІСТНИК.

Декілька рефлексій з новим шкільним роком.

Послідні часи взглядного супокою після довгих років світової хуртовини виказують живійший рух на полі шкільництва. Здається, ніколи передше не горнувся так народ до науки, як саме тепер. Немов надолужити хоче потрачені літа, вихіснувати хвилину затишна, немов по пережитих важких невзгодинах глибше відчуває, як инакше стоялаб нині наша справа, колиб в свій час ми вчилися, як треба і розум мали свій.

Передовсім слідно це поміж старшою молодю обох пол'в, якій воєнні події завдали либонь, чи не найтяжший удар, заївши найкращі їх „юні дні, дні весни" саме ті, коли душа найживійше рветься вперед до світла знання, а молодий ум так легко його приймає. Але ті дни весни у нашої молоді минулися серед кровавих картин воєнного лихоліття, серед гуку гармат. Замісць книжки приходилося хопити за кріс — замісць тихої творчої праці в семейнім кружку богатьом доля судила скитання по чужині і там казала вчитися великої штуки: вміти жити. А нині вони, ті наші дівчата і хлопці, немов припізнені гості весільні. Загачений на часок потік життя рванув вперед тим самим руслом, але вони не можуть з ним поспіти. І відсіля те горячкове бажання зрівнатися з другими за, рік-два відробити те все, що в нормальному стані вимагає років праці, відтіля потреба всякого рода доривочних курсів, які мають заповнити хоч здебільша прогалини в знанню і дати старшій молоді хліб в руки.

Хлопці дають собі якось раду. Більш меткі, стукають у всі двері широко відчиненого їм світа, кидаються на всі поля освіти, находять і нові шляхи заробітку і випливають щасливо на верх. Инакше з дівчатами. Ше ось недавни, в 1919 і 1920 роках в провінції небогато було зголошень до міських шкіл. Важкі економічні умовини по селах не позваляли зруйнованому селянинови, учителеви чи священикови вислати доньки до міста — на хлопця ще стяглося з посліднього, а дівчата нехай підіждуть. І ждали вони сердешні, поки й на їх вулиці настане свято, а бодай надія кращого майбутнього і вони впімнулися о свої права. „Всіх хлопців тато „школували" — скаржилося мені 12-літне дівчатко зі села — а я що йно сього року побачила школу".

Очевидно, приватна наука дома, ведена найчастійше нефаховими силами, слабі дає результати і матеріял, який послідними часами приходить до шкіл, все ще дуже мізерний. Але треба з ним числитися, бо сеж перші наші повоєнні авангарди і попри всі хиби і недостачі є в них одна цінна прикмета: всі хочуть вчитися, мимо всього вчитися, пробоєм добувати собі дорогу у світ. Це вже не родичі пхають дітей до школи, щоб вивести їх на людей, а самі діти хочуть стати людьми, незалежні, свобідні, в повнім того слова розумінню.

У послідній році замітний по міських школах приріст жіноцтва з провінції, а іменно зпоміж селянства і дрібного міщанства. Наш селянин, скріплений економічно, забажав своїй дитині освіти і то освіти на рідній мові. Тимто, маючи навіть у себе дома школу вищого типу, але чужу, пішле дитину подальше до міста до своєї рідної. І діти заявляють в таких разах сильно свою волю. „Є і в нас школа, але дівчина не хоче в ній вчитися" — кажуть батьки при вписах. „Таки вона тут чогось більше навчиться" — додають від себе. Цей б'к теперішнього світогляду нашого громадянина з провінції дуже цінний для нас під сучасну хвилю; на нім можемо безпечно будувати наше найблизче майбутнє. І справді коли розходиться о початкову школу чи середню, тут вже у нас прояснена думка: „в своїй школі своя правда". Але инакше представляється річ, коли дівчина, скінчивши основну науку, стає перед питанням: що дальше? Більшість з них мусить дбати про забезпечення своєї будуччини, про добуття способів удержання себе, а то й цілої родини. Тут вже ясна думка затрачується, а виринає клич: як найскорше і найпевнійше.

А певним видається тільки те, що вже другі випрібували — протерті сотками шляхи манять найсильнійше. А таких доріг у наших дівчат було досі дві: учительська семінарія, а в послідніх часах і гімназія. По мірі їх новости кидалося то на одну, то на другу, на першу ще більше, бо вона коротша, а результат, хоч скромнійший, зате безпосередній. До гімназії не все йшли спосібнійші дівчата, а часто такі, що бачили в ній тільки заспокоєння своєї амбіції і вже по двох-трьох роках покидали науку ізза її труднощів і переписувалися до иншої школи. Своїжіночі гімназії маємо не від так давна і вони небагато видали нам таких одиниць, які в громадянськім життю відігралиб важнійшу ролю, бо якраз такі переходили не через гімназії, а принайменше не через наші. До учительських семінарій ми на протязі десяток літ мали по всяк час богато кандидаток, а хоч передше своїх семінарій ми не мали, треба одначе признати, що ті чужі передвоєнні приймали наших Українок мало, дуже мало, але зате сам добірний матеріял. З відкриттям власних жіночих семінарій ми зискали квантитативно, зате втратили квалітативно. Ми дбаємо, щоби продукувати як найбільше і це обнижає степень вимогів в приниманню кандидаток на будучі учительки і спричинює свого рода легковаження учительського звання. В послідні особливо роки, коли матеріяльне положення учительства стануло на міцнійших основах, наплив кандидаток до семінарії зростає постійно. Про замилування до самого звання нема тут що й казати — мало є таких, що йдуть з ідейних понук, а більше ізза звичаю, щоби осягнути патент, з якого може і не прийдеться ніколи користати, а при першій нагоді перекине на инше поле заробітку. У дівчат, а то й в родичів виробилося переконання, що одинокою вповні вистарчаючою рекомендацією до семінарії є укінчений 14 рік життя. До нас зголошувалися прямо каліки: одна сильно загикуючася, друга зі спаралїжованою правою рукою, третя глуха і кандидаткам і родичам не можна було вияснити, що при таких фізичних хибах годі бути учителькою.

„Вона має дуже велику охоту дальше вчитися — каже батько про иншу, яку за всяку ціну хоче випхати до семінарії, тільки до семінарії, хоч по думці учительки у дівчини нема ніяких спосібностей до науки, ні пильности, ні витревалости, щоби пять літ продовжати ще студії. „Краще віддалиб ви її до якої практичної роботи, нпр. кравецтва, за рік за два буде мати гарний кусок хліба". — „Кравецтва? це пахне ремеслом! — мамуня таки справді обиджається. — „Ну, не хочете кравецтва (нині добра шевкиня краще забезпечена, чим найвищої ранґи учителька), так маєте другі, більш артистичні галузи промислу: модиярство, виріб цвітів, ґалянтерійне переплетництво, декораційне малярство, кошикарство, шкірництво, коронкарство, огородництво. У инших народів жіноцтво в тих областях дійшло до справжнього мистецтва. А в нас в краю є такі курси — хоч і не свої, які в короткому часі дають фахове підготовання. Не хочете „ремесла", маєте „школи господарські і торговельні". — „Торговельна? яка з неї користь? чим буде моя донька торгувати? Я хочу такої школи, щоби з неї винесла свідоцтво і дістала зараз посаду". — „Є ще курси стенографії і писання на машині, є курси чужих мов, курси плекання хорих і такі инші, тільки ради Бога, нехай дівчина одного вивчиться основно і залюбки, а дасть воно їй і вдоволення внутрішнє і матер'яльний добробут, а найпаче повну незалежність".

Але якраз тої свободи в науці і дальшому життю люде бояться. По їх розумінню тільки офіціяльна школа з печаткою може дати і ширше образовання і запоруку запевненої, загрунтованої будуччини. Забувають, що навіть у таких державно сильних народів, як Німці, Англійці, Американці, усякі реформи і здобутки на полі навчання, виховання, фахового образовання виходять якраз із приватних шкіл. А так званого ширшого образовання, про яке так залюбки у нас говориться — ніяка теперішня школа не дає. Вона — хоч видається це пародоксом — якраз своїми установами спиняє усякий вільнійший порив думки. І правдиво каже Уайльд: „Те, що справді варте пізнання, ніколи не може бути вивчене". Або по иншому вислову: „Знання це те, що остане, коли забудемо те, що вивчилися".

Та в нас привичка цінити тільки офіціяльне знання, офіціяльну посаду, так закорінилася в народньому організмі, що чоловік не припечатаний якою небудь ранґою, ледви чи варт зватися чоловіком. Відсіля й те побоювання при всяких політичних переворотах. „Храни Господи, щоби державна влада провалилася, а то хто нам на першого виплатить пенсію?"

Ця вічна залежність від форми, в якій сповняємо свої обовязки, деморалізує характери, а масово взята чинить нашу суспільність неспосібною до яких-небудь спонтанічних зривів, бо перед стадом в ярмі стоїть по всяк час грізне мементо: „Утратиш місце при жолобі".

Досі офіціяльними формами дорожили звичайно мущини — в послідних часах починають і жінки їх цінити. Дівчата, які покінчили вищі школи і одержали патент на державну службу, воліють роками сидіти без посади на карку родини чим піти на приватну лекцію, до приватної школи чи хопитися иншого якого самостійного заняття. І не треба казати, що при цьому вище ставлять себе від самостійно працюючої робітниці машиністки, властительки торговлі, модиярки чи других трудових жінок.

І в цім велике лихо і небезпека для нас, яким мусимо заздалегідь зарадити. Ми мусимо подбати, щоби наше жіноцтво не йшло виключно одним шляхом чисто формального образовання, а опанувало — як це діється у инших народів — і нові терени практичного звання — щоби навчилося цінити сам труд, а не його форму, піднесло його в своїх і чужих очах совісним сповнюванням і постійним досконаленням, щоби економічно і духово незалежна жінка змогла того духа свободи вщіпити і в молоде покоління — те, якому судилося писати рабам волю.

К. Малицька.

З міжнародньо о ж ночого руху.

Від 6-го до 13-ого вересня відбудеться в Німеччині в місті Фрайбурзі (провінція Баден) зібрання екзекутивного комітету міжнародньої жіночої Ліґи мира і свободи. На порядку нарад стоїть також м. и. справа України. Представниці української секції при екзекутивному комітеті пп. Донцова і Рудницька Лисяк, які з причини пашпортових перепон не могли виїхати на зїзд, передали свої повновласти товаришкам, що перебувають на еміґрації.

З життя товариства „Союз Українок".

Після літних ферій відбудеться перше засідання Головного Виділу в четвер дня 7. вересня с. р. о год. 6. вечером в домівці Союза. Голови секцій предложать плян роботи на найблизші місяці, — кромі цього стоять на порядку нарад инші дуже важні справи. Прохається всіх членів безумовно явитися.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Володимир Целевич.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10